

ФОРУМ

Россейни бла Беларусьну экономика ёсюулерини жаны бла бирге ишлеуню ызлары тохташдырыллыкдыла

28-29 сентябрде Москвада бла Минскде Федерация Совети эм Беларусьну Миллет Жыйылыууну Республикалы Советини башчылыкларында Беларусьну бла Россейни регионлары жетинчи форуму бардырылды. Аны ишине Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** да кытышанды.

Форуму биринчи конюно чегинде эки кыралны эксперттери, законла чыгаруучу эм толтуруучу власть органдарыны, илму жамауатларыны келечилери телестом халда экономика айнуу жаны бла бириккен ишине ызларын белгилеринде, Беларусьну бла Россейни регионла-

КъМР-ни Башчысыны эм Правительствоосуна пресс-службасы.

эм кырандаш халкыны бириктерин кючлеу орунаны, 1941-1945 жылда Улуу Ата журт урушда совет халкыны жигитлиги юслеринден да энчи селеширкиде.

Ахыр конюноде видеоконференция халда форуму регионларыны пленар жыйылыулары болукдыла, ол «Улуу Хорламы тарых хазнасы, Беларусьну бла Россейни халкыларыны социал-экономика эм тин байланыштыларыны айныуларыны мурдоруча» деген темага кере бардырыллыкды.

от сезимлени эм граждан жууалыгыны айнытуу, тарых хазнабыны сакылау

АЧЫЛЫУ

Билимни жолун суююп сайлагандыла

«Билим беруу» миллет проектин чеклеринде саулук кыралны элдеринде «Точка роста» деген арала кыралланды. Ала, мектепке ишине башка кабинеттеринде дизайнери бла айымалы болгандарындан сора да, гуманитар эм цифралы профильге сейирлер болган жаш адамлага кеслерин ачылар олгала берликте. Шендого технология, программрование бла кюреширге союен окуучулары ол аралда муратарына жетер амаллары барды.

Озган айыкыда Янкой элчи орта школунда да «Точка роста» аралы кыраланды ачылуу болганды. Ол кон школундагы кыонакыга КъМР-ни Билим беруу эм жаш тило политика жаны бла министри **Анзор Эзаов**, Чегем району администрациясыны башчысы **Юра Барсов**, району Билим беруу управленисны таматасы **Жанна Арпишева** келгендиле.

Школну арбазында кыонакыга, байрам программаларын кергозюп, билимни жолун сайлаулары айтылды. Министр **Анзор Эзаов**, алагы ыспас этип, арада дорелден сора окуучу жуук заманда абданланы кеслерин жетишмелери бла кыуандырыларыны ийнанган билдиргенди. Ызы бла кызыл тасманы кесип, кабинет бла шагырейленуу болганды.

Мындагы арада юрепти бир неча ызда бардырыллыкды: «Технология», «ОБЖ», «Шахматла бла шахматла», «Цифралы технология». Кеси да шендого компьютерде, видеокamera, принтерле, тренажер манекенле эм квадрокоптер бла жалчытылынды.

Окутуу ишине мында юч устас **Афшакчылыны Исмаил**, **Таппасханлыны Раула** эм **Дуаланы Раула** бардырыллыкды. Сёз ючюн, Исмаил Солеменовичи аты саулалда республикага

белгиледи. Аны сохталары биогенложде шашкаладан республикада экинчи жердедиле.

Таппасханлыны Раула бла Дуаланы Раула а «ОБЖ» эм «Технология» предметтен дестазалдыла. Биогенложде терк медицина болушук тапдыра билиуге кыайда да

аслам эс болонди. ОБЖ-ни дорелдеринде да анга энчи юредиле.

Сабийлени цифралы технологияга сейирлеру улгу болганыны кючюден да айтылды кыонакыла. Бир-бирле компьютерле кеслери квадрокоптерле ючюн этип да кергозтгендиле.

Окуучула былай араны ачыганына кыуанганларыны юсюнден школду директору **Кыудайланы Аишат** да билдиргенди.

ТАППАСХАНЛЫ АМИНАТ. СУРАТДА: школну коллектив кыонакыла бла.

АПК

Аграрчылакта – кезиулю субсидияла

Быйыл Къабарты-Малкъарда «АПК-ни продукцияны экспорт» деген проектин чеклеринде мадар этиуге бытырдан эсе юч керге аслам аха кыратыллыкды. Аны юсюнден республиканы Эл молк министрствосундан билдиргендиле. Субсидия кылуу болуучу улгу этгенден документлени алыу да башланганды.

Айтылганыча, быйыл сагыналган ишлеге 349 миллион сом жиберилдикди. Сёз ючюн, бытыргы болушукну ёлчөм 112,5 миллион сом эди. Аны хайырчандан суу салынган жерлени саны 1,6 миң гектарга кёбейгенди. Алада энчи машиналары хайырландыла. «Быйыл аллай

жерлени ёлчөми төрт миң гектарга кёбейридик», - деп белгилегенди эл молк министр **Хасан Сижжаев**.

Тийишли жоруклада айтылганыча, бу субсидияны мели молкпери болган граждандардан эманда эл молк хайырчанды кооперативден башкала алырга болушукду. Кеслери да эл молк производсто бла керешлене.

Аны гидрометеорология жумушларга этилген кыоранчланы бир кесегин жабарга болушукду. Сёз мында ол санда гидротехника объекте кыуануу эманда жангыртууну, суу салган машина, аппаратура, насос оборудовани сатып алынуу юслеринден барды.

Бериллик аханы ёлчөми кыоранчланы

70 процентине жетергенди. Документлени алыу 29 сентябрде дери барлыкды. Аланы МФЦ-га элпти бериге неча почта бла жибериге болушукду.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Программа

Эки оюн майдан салынады

«Спорт – жашууну изашма» федерал проектти, «Къабарты-Малкъар Республикада физкультура бла спортуну айнытуу» кырал программаны чеклеринде Май рююнда эки оюн майдан салынуу саяуу бардырылды.

Аны Майсей шахары 5-чи номерли школунда бла Ново-Ивановское элчи 7-чи номерли лицейинде ишленди. Курулуу халда болгоннан эди, аллай пандемия бла байланышкан ол сентябрде дери тохташты.

Подра организациаланы ойтонорона кере, ала 6 айлык ичинде хайырланууга берилдикте. Былай салуучу кючлеу комплексин ишлеу эсе келген тилолени спорт бла дойим кюрешиулерине себепки теркиди, ол о милет проектин баш борчлорундан бириди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфья.

Парламент

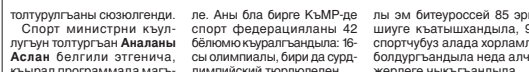
Селеширю темасы – физкультура эмга спорт бла кюрешигенлени санын кёбейтиу

КъМР-ни Парламентини спикери **Татьяна Егорованы** башчылыгында законла чыгаруучу органы президиумуну кезиулю жыйылыу болганды. Анда «правительствону сагыты» чеклеринде «КъМР-де физкультура эм спортуну айнытуу» кырал программа кылай

Быйыл а аны 45,6 процентге дери кёбейтирге борча салынгандыла. Ол санда инсанла физкультура бла чырмаусуз кюреширча мадарла тамаппал, спорт резерв кырал.

Биогенложде уа 47 спорт школда спортуну 37 торлюк бла 36 миң адам керешиди-

ханына кере, жылы алгандан бери ведомство спорт федерацияны регион бөлүмлери бла бирге жуукте жумушун толтургандыла, аладан 22-си регионла аралы, Битурросей эм жалкыла аралы даражада. Республиканы спортчулары халкыла ара-

топтурулганы сюзолгонди. Спорт министрini кыулугун толтурган **Аналаны Аслан** белгиле этгенди, бири да сурдлимпийски торлолде.

Коронавирус ауруну жайылыу азайганы бла байланышты ведомствону учредениларында 3 августта жаруула башлангандыла. Ала Россей Федерация жоруктары сакталып бардырылды. Ведомствону эсертерилени чеклеринде республиканы регион эм битурросей эришуле кыралдыла. Жылы ахырына дери 30 эришуу болуугу белгиленди, ол санда битурросей даражалы. Санитар-эпидемиология болум торлюк, эришулени болжаллары алышырылды, неча ала кыралмай кыалыктыла.

Аналаны Асланын айтылганына кере, жылы алгандан бери ведомство спорт федерацияны регион бөлүмлери бла бирге жуукте жумушун толтургандыла, аладан 22-си регионла аралы, Битурросей эм жалкыла аралы даражада. Республиканы спортчулары халкыла ара-

Оператив штаб

Жукъганланы сексен процентини арууну женгил халда кётюредиле

КъМР-де коронавирус ауруну профилактикасы эм аны жайылыуна кыажуу оператив штабдан белгиле этгендерича, республикада жукъганланы 80 процентини арууну женгил халда кётюредиле. Вирус ботонда 65 жылдан таматалага, аурулары юслеринден кетмегенге кыоркылууду, «Аны себепки профилактика мадарла ботонда магъаналыдыла. Адамла көп жыйылган жерде, транспортта медицина маскала жюриотрге, бир бирден бек аздан метр кенгликте турурга, кыоланы сапын бла төрк-төрк жууарга тийишлиди. Онг болганына кере, адам бла да саллашмазга, кыучаклашмазга кюреширгиз», - деп эсертенди Оператив штабдан.

Саулуук саклау министрстводан белгиле этгендерича, бу конюнде СИПД-ни эм жукъган арууну профилактикасы эм алага

кыажуу арада госпиталь ишин жангыртылды. Алай бла биогенложде республикада коронавирус жукъганла алты госпитальга кеттирилди. Алада барысында да бирге 1155 жер барды.

Россейде бир конюне вирус жукъганланы саны сегиз миңден озганды – 8135 сауусуз. Алай бла биогенложде кырагда COVID-19 жукъганланы саны 1,159 миллиондан асламды. Пандемияны алгандан бери 945 миң адам сау болганды. Вирусну кётюрмалмай, 20,3 миң адам ауушанды, ол санда 28 сентябрде 61 сауусуз.

Джонс Хопкинс атлы университет белгиле эткен тарихте кере уа, битеу дунда бу ауру 33,07 миллион адамга жукъганды. Вирус миллионга жуукте адамны жашууну юзгенди (997,7 пайыз).

ТИКАЛАНЫ Фатима хазыраганды.

Проект

Финанс жашырынлыккала тошуне

Финанс жаны бла билимни ёсдюруу ойнай проектин чеклеринде республиканы экинчи школуну бири миң жети жуз лекцияга кытышанды. Проектте кырк алты школ бла колледж кытышганды. Анда уа кезиулю жарыкландыруу кампания 16 сентябрден башлануу, ою айны ичинде бардырыллыкды. Аны юсюнден Россейни Банкыны Къабарты-Малкъарда бөлүмюндөн билдиргендиле.

Финанс учурданын башчысынын орун басары **Валерия Ресуну** айтышканы кере, бу ишине хайырчандан окуучула финанса планлары, страхованины, инвестицияны, банк карталаны, киберкоркынуусулукну юсюнден кеп зат билалыктыла. Андан сора да, ала тюзонлей эфирде орууларына эксперттерден тынгыла жууула алдыктыла. Проектте кырк алты билим беруу учурден да кытыштырга болушук. Кышкыч информация проектин сайтында басмаланды.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

ЖАСАКЛА

Бир-бир телеуледен аслам жыйылганды

Къабарты-Малкъарны налог органдары быйыл ал сегиз айны ичинде кыралны бюджет системасына 10,04 миллиард сом кылып жибергендиле. Аны бла бу кезиге салынган борч 8,4 процентке артыгыла бла толтурулганды, алгын жылы керюндюсо бла тенгеширгенде 6,4 процентке кёбейгенди. Аны юсюнден ФНС-ни республикада Управленисындан билдирди.

Жыйылган ахчандан кеп кылам 2,4 миллиарды федерал бюджетке жиберилгенди, 6,8 миллиарддан асламырагы уа – КъМР-ни бириккен бюджетине. Биринчи – планындан 9,3 процентке артыгыла бла, экинчиси уа 2,9 процентке азрак толтурулгандыла.

Дагыда бу кезиге бюджетле-

ден тышында фондлагы страхову телеуледен 6,16 миллиард сом жыйылганды. Аны асламысы – 4,5 миллиард сом – Пенсия фондуна бөлүнгөнди. Бир кесек заманга ишсиз кылган ючюн эманда аналук бла байланышты страховани этиуге – 552,4 миллион, медицина фонду уа 1,076 миллиарды сом жиберилгенди. Бу керюмдөлени окисит да талай процентке кёбейгенди.

Ведомствода айтанларыча, бир-бир телеуленуу жыйуу азайганыны салтуу коронавир жайылганына бла байланышты. Шендого кезиуледе биле ишлени тыгыздыла неча жатхандыла, башхала уа отчтарын беруню болжалга салгандыла.

Бизни корр.

Жазылуу - 2021

«Заман» - сизни газетигизди!

Хурметли жамаат!
«Заман» газетте 2021 жылы биринчи жарымына жазылуу андан ары бардырылды.

Энди да сиз аны тилибизде чыккыган газетини алырсыз, окурсуз, ол хар биргизни да эсли кенгешчигиз, кертти хапарчыгыз, огурду сёз нёгеригиз болуп туруу деп ийнанабыз. Бу магъаналы жумушуну болжалга салмагызы!

Бизни индексиз – П5893

Сөлөшүнү темасы – физкультура эмда спорт бла көрөшгөнлени санын көбөйтүү

Ахыры. Алыл 1-чи бетеди.

Доклады сөзө, Татьяна Егорова программаны толтурганда тобеген кемчиликлени, алына таммалау жаны бла мадарланы өспөрдөн сорганды. Аналары Аслан жангы методикаланы билген жаш кадрла жетишгенлени спорт объектлени ыркыс-техника болуплары осал болганды, тренерлени хаклары да азды. Билим беруу, илму эм жаш телюно ишлери жаны бла комитетти башчысы **Нина Емузова** 2025 жылга дери республиканы ишсарланы жартысы спорт бла көрөшүргө керекди деген шартлагы кылай жетишгери белгиленини билгери сөйгөн.

Ди. Доклады ангылтаначына, статистикагы ирилгилген эм тамата инсанланы жыл санларын 69 жылга дери азайтырга эмда сауукларына көрө спорт бла көрөшгери жарамагыланы ары кийирге оңу эттигинди. Алай бла бынын бл көрүмдөлени 45,6 проценте жетидирге оң барды. Сөз жангы спорт объектлени ишлетуно, алагы ача бөлүно, керекли инвентары бла жалчытуу, билим беруу учуредиялада майдалада дөрсөлдөн сора спорт бла көрөшүргө эркин этикно келеринден барганды. Физкультура, спорт эм туризм жангы бла комитетти башчысы **Арсен Баргунов** өскө көлгөн телюно Интернетден, гаджетлени эслерин жалаңда спорт бөлалыгыын чертгенди.

Ахырында Татьяна Егорова спорт бла физкультура адамны айнытуда, аны сауугуну ирилдириуде артыкча магыналы болганын белгилегенди. Аны бла бирге уа жаш адамланы аман кылышканды, бузуктылукдан саклануу бир амалы болганын айтканды. Парламентти спикери ведомстволаны араларында байлалмыктыны көчүно, саууктуку жашауну жоруклары кент белгилли этикно магыналылыгыын да чертгенди.

Президиуму жыйыныуунда уа депутатла «КыМР-ни прокурорна кандидатла ырызактысы берууно нызамыны» юсюндөн республикалы закон кюнчот тас этгенин тохтадыргандыла, «КыМР-де иш излегенде тыгызычылга тобеген инсанланы бир-бир кыуауларыны иши жерге көвалта тохташтыргы юсюндөн» закону 5-1-чи статьясына тозөтуилеге оң башка законпроектлени кырагырдыла. КыМР-ни Парламенттиде Жаш телю палатаны юсюндөн Болумгы торлюнуилеге да кырагырдыла. Парламенттииле Федерал законланы проектерин, башка субъектлени коллегаларыны закондателени башламчылыклары да созгөндиле. Алага жашау журтланы ишлетуно, пенсияны страховоу кесигени, сабийлери болган ююрлөгө кырал болушкы юслеринден айтылды.

КыМР-ни Парламентини пресс-службасы.

СЫЛАРЫН КЕРЮУ

Нальчикде Уллу Ата журт урушха кыатышханланы атларын ёмюрлюкге эсде кыалдырылыкдыла

«Жигити орам» деген Битеруссей проектин келечилери **Нальчикде эки белгисиз орамга Уллу Ата журт урушха кыатышхан жерлештирибизни Иван Полищукну эмда Чапаланы Саметини атларын бериге чакырады. Бу адамланы кыадырларын юсюндөн «Аргументы и Факты» газетини корреспондентти Виктория Ветер хабарлайды.**

УСТАЗ ЭМ ЖИГИТ ФРОНТЧУ Иван Полищукну аты битү республикага да белгилли. Улуу Ата журт урушун кезиунде ол Ставропольени, Ростов областныны эмда Украинаны азатлагы кыатышканды. Аны себепли Ата журт урушун 1 эмда 11 даражалы орденлери, Кызыл Жулдузуну ордени эмда 26

сабий заманда ююрю ачылкандан кыачын, Кыабарты-Малкырга көчеди. Мында Балтискт хутора (шөндө Золка элди) өсгөндү. Эле атасы айтылгыс сюрюноу болганды. Школу тауухандан сора Иван Полищук Нальчикде педагогика училищеге киреди. Аны ючюнчю курсунда Зольск районда эл школу

Айтханырланы көрө, тоз урушун алында окуна аярусу сермешчи кезиунде Иван Ильичи аягына аур жаралы болуп, анга болушкы этер адам табылмык кыалганды эл. Талай кюн озгандан сора ол врачланы кыларына тошеди, алай ол кезиуге хали осалына кетеди. Докторла аягыны кесип кетериге оңу этпедиле. Сонда а анга бир да ыразы болмайды. Алай бла аягыны саккалды. Кыайтышар заманы уа сегиз айга созулганды. Аягы юсюне ити да тургачуу жангыдан фронтка жиберилерин изпейди.

Ол 1942 жылда майны куноринде болганды. Сермешле Кыабарты-Малкырга жууккылашп тобегергенде. В 1943 жыл а Иван Полищук фашистлени Кавказдан кызы бла аскерперибиз бла бирге Дон, Миус, Кыбыла Буг, Днепр сулануы ётоп, Азовдан, Мосинден, Токмакдан, Жмеринкадан сюрюрге кыатышканды.

майдал бла сауыланганды. Ол Нальчини, Ставропольде Александровская станицаны, Украинада Жмеринка, Мосино эмда Жаны Ушица шаркларны сыйлы гражданин эди. Иван Полищук 1922 жылда Украина Совет Социалист Республикада Киев областыда тууганды. Ол

устаны болуп ишлеп башлайды. Ызы бла уа кеси эркинчилиги бла фронтка атланды. Аны Александровск областыда Борисовск аскеринженер училищеге окуркы жибереиле. Андан а ол гитче лейтенант чынылып чыгады, сапёр ротага таматалык эти башлайды.

Уруш бошлагандан сора алтын ишине кыайтканды. Школада устаз, ызы бла завуч эмда директор болуп урунганды. Республиканы Жаркыландырыу министрствосуну инспектору, КыМАСОР-ни сыйлы устазы да болганды. Аскер ушуллары бла байлалмыкыла жорюктою эди, кеси да фронтчуланы тобешилерин кырай турурга сыйгөндү. Аны башламчылыгы бла «Нальчик» газет чыгып тобегергенди. Кыабарты-Малкыры ара шахарына уа «Аскер мах-

нодар крайда, Спаянск районда, Баранковск кунорун кыатында сермешле кыатышканды. Лейтенант душман от ачан жерлени эслегенле, ала таба кыуулуп, жанын алай алыны кыурутканды. Аны бла ротасын бек аманчды. Бу сермешле Чапа улунд оңтөрт жара алганды. Госпитальда аладан ёлоп кетгенди. Ол аспам заманы тас болганына саналып турганды. Кыабартын а артада Краснодар крайда, Красноармейск районда, Становиженестеблиевск станицыда тапханды. Дунисаны алышкандан сора Самет Темуевичини «За отвагу» майдал бла сауылагандыла эмда Кызыл Жулдузуну ордени бла сауылаууга кыргөзгөндиле. Чапаланы Самет бла бирге Хасаниядан фронтка 82 адам баргын эди.

ЭСЕПЛЕ ЧЫГАРЫУ

Проектин тамамлаууга – 650 минг сом

Кырымда бу кюнлөдө культураны эм исустволаны жаш келечилерини «Таврида» форумларына эсеплери чыгарылгандыла. Ара холрагыналаны санына бизни республикандан Ислам Беров киргенди. Ол форумга #IMPROTeam маданийтн соошбостонго проекти бла барганды эм 650 минг сом грант кыатынды.

Ислам билдиргенина, алыны проектери акылбалык болмаганынаны бла жаш адамланы бош заманларын хайрыгы өтдюрюу бла байлалмыкыла. Чыгармачылыкны бирге бардыруу социал жашауга тиги кыатышырга, жамауата байлалмыкыла ктурарга, командада

ишлерге юйренирге себеплик этеди. Жаш адамланы билимлерин ёсдюрюрча, чыгырмамчылыкка алгы барырга онлга ктурарга тиийишледи. Бизни 34-сагыталык курсубузга 100 инсан жюрюрюкдөле. Ахырында Кыабарты-Малкыра кырал университетини мурдорунда чемпионат бардырылгыкыды, дегенди ол.

Сорую программасына «Импровизация БАТЛ», Comedy Club Production проектин келечилери «Импровизация. Команда» театр оюнола, 100-чю жууктук торлюо разминкала, упражненияла киредиле. Алыны болушуклары бла жаш адамла театр ишине эчилкелерине тошонокордөле, анда алгын сынмаларын арда сахнада эм чыгармачылык майдалада хайрараналыкыдыла. Дөрсөле ыйкыгы эки кере кыуурылгыкыдыла, эки сагыталы бардырылгыкыдыла, кыуакша халда релетиция кюнле да болушкыдыла.

Форумга сауиндага 34 адам кыатышкандыла. Аладан грантланы жетеулен алгандыла, алыны проектерин тамамлауга 4 090 000 сом берилгенди. «Сертуйи» «Таврида» арт-клубаст жаш адамланы чыгармачылыкка фахмулары ачыктыларга, кеслерин креатив студиялада сынарга оң береди. Ол «Билим берүү» миллет проектин «Социал тирикчи» социал проектин келечилеринде Жаш телюно ишлери жаны бла федерал агентствону себеплиги бла бардырылады. Анга культураны бла исустволаны ишчилерини «Таврида», «Таврида – АРТ», билим беруу «АРТ-резиденция «Таврида» форумла киредиле. Проект «Маданият башламчылыкканы айнытууна арасы» организацианы башчылыгы бла тамамланады.

Жамауат палата

Школчуланы неси аш жалчытуу — энчи контролыда Кыабарты-Малкырына Жамауат палатасында школлада аш-азыкы бла жалчытууну мониторингин башпайдына. Аны келечилери республиканы мектептеринде сабийлени аш-азыкы бла хакысы жалчытуу кылай тамамланганына кыаралыктыны. 2020 жылы январьдан Россияни Президентин Владимир Путин Федерал Жыйылыгына Пеланиясында 2023 жылы сентябрине кыраланы битеу регионларында да башланган классланы башламчылыгына аш хакысы берилгичи кереклисин чертгенди. Аны ючюн федерал бюджетден 108 миллиарддан аспам ача бөлөнгөндү. Алай бла мектепле са-

бийлени исси, качестволу азыкы бла ауууландырырга буурулдула. Алыны ашлары кырккызуулукуну битеу илземлерине келиширге, гитчелени жыл санларына көрө тынгылы жарашдырылырга, ёсюрлерине бла айнууларына себеплик этерге керекди. «Республиканы школларын качестволу продуктла, оборудование да жалчытуу тиийишчисча бардырылырга «Жамауат палатада» «исси телефон» ишлерки, аны номерлери: 8 (8662) 772844, 776993. Бу телефонго соруула, эсертпеле, тозөтуиле бла өслөшпире болушкы, деп билдиредиле палатаны пресс-службасыдан.

УЛЬШАЛЛАНЫ Мурат хазырагынды.

Соруу-жуап

Россияде жамаганла базалы

Заратимиялы фидайны апыкмыгыла? «Кырал адамга аны ишине, социал эм экономика болумуна кырамаганлай телеген азайтырга эркинлик болмаганды эм ача өлчөмни юсюндөн сөз», деп ангылтанханды Дмитрий Медведев соцпроектлени юсюндөн кенгеште. Алай калында бир неча баш кыралда болганды да белгилегенди ол. Безусловный фидай Италияда теленеди. Алай сынау Финляндияда майда ахырына жетдирилгенди. Бразилияда ол кылаисы юйорлөгө деп бардырылды, Индияда – фермерлеге. Базалы фидайла бла байлалы сынауу Германияда да башлагыра дейдиле. SuperJob юг көргөзгөнчима, гражданданы аспамысы (68 процентти) кылай-алы болса да, адам базалы фидай кылуу болса сөөдиле. Сөз ючюн, иш табылмык эсе неда айлык (пенсия) излгенден өлчөмге жетпей эсе. Алай ача эсепде кылай бир болурга тиийишди? Орталыкча, сорулганын айтханырланы көрө, айга 28 500 сом.

Лукашенко сабийлери не бла көрөшөдө?

Николай Александр Лукашенко ючюнчю жашыды, ол нехянда туулмаганды. Бу кюнлөдө анга оналы жыл толганды. Төрт жылдыдан башлап ол официал халлы тозөтуилеге кыатышканды турды – атасы бла Папа Римскийде кырккызы эм ОАС да Генассамблеяда да болганды. Даражасын көтөрүчю огурулу атаны колголю сифатын көргөзөтүп туруну Лукинскогга британлы пиарщике борхса салгандыла, дейдиле Белоруссияда. Николай музыканы (фортепиано созады) эм спорту (хоккей, биатлон) сөөди. Ишонда Белорус кырал Университетини лицейини 10-учы классына киргенди, алай алгыраакыла, СМИ-ле билдиргенлерине көрө, завлениленин арта алганды. Ол лицейде президентини ортанчы жашыны – Президент спорт клубына башчылык этген 40-жыллык Дмитрий Лукашенкоу эки кызы кыруйдула. Тамата жашы, 44-жыллык Виктор Лукашенко, атасыны миллет кырккызуулук жаны бла болушкычу болуп ишпейди, Кыралны кырккызуулук советине киреди.

Кыайсы юйорлөгө берилликчи ача болушкы?

Төрчюнчю сентябрден правительствө соошконтрактын ачхасын кырагырга жарыкчы товарланы бла жуушуланы тиизмелерин кенгерткенди. Юйорле энди сабийлерине быстыр эм аяк кийим аламалыкыла, предпринимательге уа жууаланы ортактыга эм материалла алып онла бериледиле. «Федерал бюджетден болушкы бусагытта 21 регионда берилди. 2021 жылдан федерал соошконтрактыла битеу кыралды тиизмелерин кенгерткенди. Алай фидайлары жашау этерге болушкы ачханы эм азындан алаша болган инсанла эм юйорле бла тохтадырылгыкыдыла. «Сабийлери апычмасы ючюн кылаисы юйорлөгө болушурга тиийишледи», дейди экономика илмулары доцентти Сергей Смирнов. – Ачханы тозөтуиле колгыга беруу да изленилгенди. Иш Пеленче облусты бир юйорно билеме да, ала соошконтракты көрө ийнек бла тауукыла алгандына, энди кеслерине да жетеди, кыалганын а захна да этедиле.

Окыгууга алынкан кредит ючюн азырак төлөргө кылай оң баргы?

«Правительство билим беруге льготалы кредитни жыллык ставкаларын

БИЛДИРИУ

Сурьяланы квалификация коллегиясына жамауатны атындан кандигуатланы көргөзөтүно болжалы созулганды

КыМР-ни Башчысы Кыабарты-Малкыра Республикасы судьяларыны квалификация коллегиясына жамауатны атындан кандидатланы көргөзөтүно болжалы созулганын юсюндөн белгил этгенди. 2020 жылда 26 сентябрде Кыабарты-Малкыра Республикасы судьяларыны квалификация коллегиясына жамауатны атындан кандидатланы көргөзөтүно болжалы созулганын алынуу болжолун 30 октябрде дери созууну юсюндөн оңу этгенди.

8,5 проценттен 3 процентге тошюрюрча бегинини кыбайл көргөндү. Жангы ставка алгын алынынган кредитлеге көрө да ишкериди. Аны себепли сиз кырал болушкы программга көрө ача бор алгын сегизги, банккыызга баргызыз, ол ставканы азайтырга болурду», – дейди финансла жаны бла билимликлени консултанты Ольга Андреева. – Бузуу неда колледжини тауусуна кыра адам алгын кредитни 10 жылны ичинде кыайтаргыра болганды, энди ол болжол 15 жылга дери созулганды.

Андан сора да, окууну бошгандан сора 9 айны ичинде инсан кредитни кесин угуй, проценттерини төлөп турга эркинди, алгын ол болжал юч ай эди. Аны хакырандын алуусуноким иш бошп, биринчи ача жыйымдыгыны кыурап башлаптыкыды.

Тошлени кылайматларын анылау кылай кыралга?

Тошлени тинтген алгоритмин италиялы апыкчы кыуурагындыла. Бу ажал созуулануу тошлерин кеслери алларына созоуп, алыны психологилы жарысуларны кетериге көрөшгөн психотерапевтлени ишлерин жетилгендирди, дейдиле ала. «Адамланы тошлерини юсюндөн автоматикалы тинтучю жалган нейросетьлени мурдорларында кыуурагынды», дейди МГУ-ну биология факультетини нейробиология эм нейронтерфейске лабораториясы таматасы Александр Каплан. – Программа сынауга кыуушуганланы тошлери алыны тиндиринде болган ишлени мурдорунда кыуурагында деген оюмдан жаратылып тохтадырылганды. Алай бла тошлени кескелерин созоуп, адамны кыуурагына ашуунауу билгери болушкы. Автоматикалы тинтучю 75 процентти похитерапевте кеслери алларына бардыргын тинтүүлө бла келишгендиле.

Кылай жау хайрылыгы?

Эритилген жауу хазырагында, битеу кыоакшыла кетериле, таза жау кылады. Аны кыурамы уа бек игиди, санда-харда толусунай эритилгенди. Аны себепли сары жаудан эсе эритилген жау хайрылыды. Анда D, А, Е витамини аспамдыла, лактоны кыуурагында, ол бир-бирге бел магыналганды. Алай эритилген жауу колпорилары бирден эсе көпдө, ол а аны хайрыланууда чекле салады.

Жууаланы кимге ашарга жарамайгы?

Жууаланы клечаткалары ючюн ала ауур ашаркыгына саналдыла. Гастриттери, аш ооруларыны язалары болганына аладан кеслери тытырга тиийишледи. Аууру бир кесек шошайган заманда, жууаландан шорпачкыны уртагыра болушкы (алай жууаланы алгандан андан чыгарып). Кыуурургыналаны уа аш оорулары ауругангага бир заманда да хайрылыгырга керемедиле. Ала аурууну бютюн кыозгырга болушкыдыла.

Пластик шешалаган суу иччү кыоркчүлүккү?

Тюкенде сатылгын суу кыоркчүсузууда, дейди аш ашуу эм биотехнология ФЦИ-ни врач-диетологу Наталья Денисова. – Алай пластик орудунга суу турганы тангакга тозюнолчи он танкыла жетесе, аны ичкенин ашшарыла башшарыла пластик учуз эсе, андан кыоркчүсуу затла чыгарылмадыла деп айтырга кыыйнды. Алай сууну иччү тургу игиге келтирик толоуду. Суу газирөөлү эсе уа, алай кыоркчүсуу эки кереге көбөйедиле.

Федерал газетлени материалларына көрө ЖАНГУРАЛАНЫ Назарбаев хазырагынды.

Кандидатны көргөзгөндө керекли документле: – кандидатты көргөзгөн организацианы устаны, ол кырал эсепте турганын юсюндөн документни кынасы; – кандидат созоелген жыйылынуу протоколуну кынасы; – РФ-ни инсананы (кандидатны) паспортуну, башка документини кынасы; – кандидатты аныктыгы; – кандидат аны көргөзгөн организациадан (органдан) характеристика; – урууну кытапчыны кынасы; – юридикский жаны бла бийик билими болганын юсюндөн документни кынасы; – психоневрология диспансерден медицина справка; – неврология диспансерден медицина справка; – кандидат ол көргөзгөнленин ыразы болганын юсюндөн заргөтө; – кандидат көргөзгөн шортаны тинтирге ырамылык бергенин юсюндөн заргөтө. Сорорулары болганла бу телефон номере өслөшпире болушкыла: (8662) 46-62-60.

Кыабарты-Малкыра Республикасы Башчысыны Администрациясы.

30 СЕНТЯБРЬ – КЕЧЮРМЕЧИНИ ХАЛКЛАРА АРАЛЫ КЮНЮ

БИЙИК ДАРАЖАЛЫ ЧЫГАРМАЛАНЫ БИТЕУ ДУНИЯГБА ЖАЙГАН УСТАЛА

Озган еморно 20-30-чу жылларында ана адабиятыбызны отурдуу сагынган Турпунан Берт, Хочуланы Салих, Мурданы Керим, Кудулийаны Кыйсын, Будаиланы Азрет, Теммонаны Хамид, башка да улуу орус поэзияне жазуучулары чыгармаларын молкар тилде атып калганды. Кыйсын бек биринчи А. Пушкинин «Тутмак» дегени назмуусун кечюргөндөн айта эди. Хочуланы Салих «Жаны болган кезең» деген статьясында М. Горькийдин жазуучу кечюргөмөсү эм ошуну коюунда адабият усталыгына кийренгенге дейди.

Кырагаланы Исса уа М. Перомонтову «Бординосун» кечюргөндөн баштап, бийиктаны Жанакыйрат – «Бизни заманы жигитин», Опараны Керим – К. Тренэун «Любовь Яровая» эм А. Корнейчукну «Гидель эскерди» драмаларын, Кудулийаны Кыйсын Пела де Веганы «Кыш шуданын», Молдерни «Сюжени амыллары»

Кыйсын Наум Гребнев бля.

песаланы... Дагыда А. Пушкинин, В. Маяковскийни, башка да ичт кесек назмулары бля шагырылыгы бергендиге. 60-чы жылда Турпунан Салих С. Есенинни «Анама», К. Симоновун «Мени сакла» деген эм башка назмулары кечюргөндү. Артада уа Ш. Руставелини «Кыялпери тер кийген жигити» бля кыуандырыкчы окуучууну.

Малкар жазуучуланы чыгармалары халкыбыз соргондон кыйгандан сора кечюрүлгөн башлаганды. Кертири, Кыйсынны бля Керимни назмулары орус тилде уруш заманда жазылганды.

Поэзияне орус тилде ауалары кышкыда да азылганды. Ол сыйналган амалы буюн да жайрандыла. Сөз ючюн, Кудулийаны Кыйсынны Опараны Керимни, Расул Гамзатовун, Чингиз Айтматовун, Давид Кудулийановун, Мустан Керимни, көп башкалары да дуниягба сойдгөрүн орус тилди. Аны

Кыйсынроссий поэзия, кечюрмечило бля.

Кыйсындан он жылгата тамата Дмитрий Кедрин Донбассда тууганды. Жашыган уа Москвада этенди. «Молодая гвардия» китиб мада ишлегенди. Улуу Ата журт урушун заманында, көзлери ичкерегинде да кыраамай, фронтка барып, бир кыуам эрманы «Сокор Родины» деген газетте аскер корреспондент болуп турганды. Хорламдан сора юч ай озуп, аны орамда ачулуп тургандай тапканды.

Кесек сөзүндө аны жолдон да бир китыбы чыкканды. Артада уа жыйырмадан асламы басмаланганды. Ол Мусса Джалильни, Гамзат Цагалааны, Шандор Петерини, Мажит Габурини, Коста Хетагуровну, башкалары да кечюргөндү орус тилге.

Кыйсын кесини эсгеруеринде о ариу ниетти, таза, тоз адам болгандын айтканды: «Мени аны сыйгөмдө да, андан этеме аны юсюндөн сагыш».

Ат акгыба – акк, кырагыба кыра деген фахмулу адам эди... Кудулий улу 1945 жылы алдында, госпартыздан чыгып, Орта Азиягга тебиргенде, бир кыуам заманын Черкизовда аны юйюнде жашаганды. «Подмосковьяны жангыз абиреге», – деп кыуубулганы аны Кедрин. Анга атаганды алмат назмуу бля да кыуандырып Кыйсынны.

Николай Тихонов а Кыйсынны назмулары 1950-чи жылдада кечюргөндү: «Кече келтени», «Жаууна айтама», «Кенеге тарда», «Кюз арты келгенди сизге, тауларым», «Ана тил», «Көн жерде...», д.а.к. Биринчи көрө аны Кыйсын жаш заманында таупада көргөндү. Артада уа Тихонов аны юсюндөн бийла жазганды: «Мен Огары Чемеми аны таурулуп кыалары бля бек союмо. Анда этенди поэти сабийлиги.

Улуу жок барганды Кудулий

улу. Аны чыгармачылыгы кесине кесик кызынуу бля шадууды жазуучулары тор бектеде чыкп таушун, жарылы теректи ынчыккаганы, алы тийген кыялыны да жыйганды. Кыйсын поэзия эм аскерчи Ол адамгага: «Сизни ачуугагу мени ачуугагу», «дер ючюн жаратылганды биз ана ынчык», «Ол жашуу кертигиин жигитлиги жарыгы элген назмуларында кытайды».

Кыраган да, Кавказгга аны тауларына эм адамдарына тертигин көрүп, тозун, кеси да Улуу Ата журт урушун солдаты, аны бек кызын заманда таукул эттенин айтканды. Ол кырал таматаладан жипт аскериге, улуу позте сюрюгонно сыналгандын тилегинди.

Кыраган бир кыуаму уа жырда болуп кылаганды да: «Музыка», «Все еще вперед», «Мелодия», «Красавицы нашей земли», «Той женщине, которую люблю», «Женщина куляет в раке»...

Кюв Лозковский да Кыйсынны: «Поэт Востока женщины любил...», «Славой английской ты неуверенна...», «Когда с обидой и печалью...», «Солдат облом умер...», «Женщина не мстит возлюбленному твоему...».

Орус адабиятчи Станислав Рассадин кесини эсгерип жырды кытабында Кыйсынны юсюндөн бийла айтканды: «Ол Москвада болгонда Малкыргга көтүр тулуктарына сөлөшкөндү. Аланы барында да аны жашуучулар не магынаганы тутканын айтып, ырызалыгын билдиргенди. С. Липкинге, Н. Гребневге, башкаларга да. Манга уа сөлөшкөн болму? Узакда эдиле. Сөлөшкөн сунама. Сора аны бля бирге менем не зат айткылгым, ол ахыр көрө болганын биле турганындай дейме да, анга жууап табалмаймы».

Улуу позте аны сөзюн орус тилге кечюрүп, көп миллеттеги омурлары тура этти кечюрмечилге жюргөни теренинден ыразы эди.

Кыйсын аслам назмуун, бир кыуам поэма-

Профессионал

«Сабийлеге аталгзыан кытаппа, аланы тиллери, суратлары га сейир болургга тийишлигиле»

Тепеланы Марим, Му-сукаланы Борини кызы, жыйырма беш жыл мандан алыг, педагогика учили-щени бошоп, башланган классны окутухан устаз болуп келгенди школьга. Сабий сагга ишлегени уа онбеш жыл болды.

Буцагата Кенделени 1-чи номерли школуну сабий сагдында жыл сапалары тейткен алыг дери болгон балаларны койретмечилге. Андан ишини юсюндөн омурларын айтыры тилегиниз.

– Мариям, бу иши юре-регингиле башкаларга огысе этиде башка иш болмай алыг койретмечилге кылагыгы?

– Устаз болурга сабийли-гимден умтулу эдим. Школну бошоп, педагогика училищеге да сойюп киргенем. Анда окутуханын мени көп затка койретмечилге башка бол-гопкыларына тошогонем. Кураторум Кудулийаны-Биттирланы Соорья эди.

Ол дунисы ариу болсун, мени болсун. Ол бизге турган сабийларга башка болмай-манды. Директорубуз а, Байчеккуланы Нина, не ооруу бля келген да, кыйгынга элти кыюу эди. Алай ишледен колго ала, буюнда бек сой-генге усталыгымын.

Ол жылы башланган классны окутухана. Аланы ара берип койреткен сабийли-ни араларында башкалык бармыда?

– Болмай а. Сабийле буца-гата андан окуна акылында болуп тууадыла, ол кертиди. Алай алыны жамууга, адам-диплерине кесибер койрет-торю койрету туткылкыдан, сардан башланада. Школга ала бир бири бля байлалмык кырагыба, нызамга да койре-нини башланада. Аланы адамча, инсанды ыккычы кылкылары сени иштинги керюмдосу бо-лады.

Гыттуулары Асиягдыла койрет-мечиле. Нынакала уа экидиле

– Текуланы Асият бля Кизлапа-ны Анжела. Музыка шчибииз Балыналаны Нурханды. Бал-аланы Пелит уа экичи жыл школга барлык сабийлини жазыралды. Бир бири билип, анылан ишлейби. Ол аны, бу муну борчу деп жонду арабыз-да, сабийге тап болуун аныс.

Ата-анала да, суу болуунга, керек кезиде билеклик этпеле-ле. Балалары не жаны бля да айныса сөөдиле, ол затха эс да бурасына.

Иргазимсы огысе бе-мистишкен затгызын жолдо-му?

– Биз районында башка сар-лада сабийлини кылаш койрет-теген керибиз. Юлтю алыган заманыбыз да болды, алай биз ичкиле байрамдык сынууларда не торлюююнда, жырда, тепсеуде да алдан арта кыламыганыларн биле-лерчада. Махтанай айтмаймы, кыуандырып билем. Жетиш-меген затгызы а барды. Аз жазыдыла гичмечилге бизни жазуучуларыбыз. Жазганын этседе да, ол киталыны бу жыл сагдыгга сабийлеге сейир болурга этпелдиге. Алай чыгармалары тилери, сурат-лары да башка торлоу болурга керекти.

Сабийле ана тиллерин билемдиге?

– Алтхыз шурку, бизде ал-лай кыйгыз жоккы. Бары да биледиле. Орусча да кичиге оздурулук тийюлдөгү. Арта-да, бир кесек өскөндөн сора башланады ол ана тилден кызык кылагызыла. Алага не аны? Ата-андан иргеренин этпеле. Болса элдде ол жаны бля хал ичиди.

Халк назмуучулканы, Номакы уулу уа хайырлана-мысыз?

– Назмулары сойюп биле-диле, кытайдыла. Сабийлеге аланы келден айган тынчыла Халк жомакыны уа бу жыл саннга жаргаганы хазна жоккы, бийла жаныуларыны, кынталыны юсюлдеринен болмаса.

Матери жаны бля аурууда ала – ол аны алады, ол аны етюрюдү, жортуулга барды да, биреуну жылкысын сорю-до дегенге көп жандуурусор-до, кызыктыкы да ишле су-ратланадыла бизни халк жомакыларыбызда. Баим, аланы ата-бабаларыбыз сабийлеге угай, бир бирге айткандыла, узун кечелени кыскарта.

Ингирге арымсыз? Не заманда артык кыйын бо-лады?

– Сегизин жарымында ишде болама. Юйге ингирде жети бола келеме. Арий эсем да, элемеиле, койретмечилге бол-лур Керип, сабий санга чыга-сандан улуу ауаууклык жоккы койретмечилге.

Кыйына а, юч-төрт жыл кыра-гарыларынгиле, огуны, аланы школга ийил, экинчи кыуам-ууну алыган, ол заманда бо-лады. Ата-аналардан энди айырлган сабийле жангы нызамга койргөнгөн кийил-дыла, жагын этпелде.

Бирин кыуамына алсам, экинчи менем ал деп келди да, аны тортоп, кесин жа-рашдырырга койрешти то-бугуымда. Не эттиги? Экинчи болмасын кесиме. Алай ол сабийле койретмечилге кызы-ын кезиу бек терк келди. Гич-мечил болганыбызга, ичиги, аманын, кертин, етюрюкно сезим кыуандыла. Юйреткуче ол затчы нумузгагы керекти.

Ушакны КЕРТИЛПАНЫ САКИНАТ БЕРДИЛАНДЫ

ТАРЫХНЫ БЕТЛЕРИ

Совет Союзну кезиуонде кырал башчылары кыалай саккылагандыла

1881 жыл жаз башында террорист кеслери жарашдырган бомбала атып Александр Очинини ауур жарала этпелди. Андан сора – ол жыл 16 сентябрде Россияде кыралдык башчыларын саклау жаны бля биринчи энци ведомство кыраалды. Патчачы саклаулар-дын тарыхы тапкырауу уа терини Пелит Червинини сардалыла. Андан ары ич кыалай болганын аны, кыраалы башчыларны кырауулук кыалай этпелени юсюндөн «Комсомольская правда» газетини корреспонденти Евгений Чернык халаргаганды.

ЛЕНИНИН ЖАНЫН ШВЕЙЦАРЛЫ КБОРУУЛАГАНДЫ

1917 жыл жок артында болшывикле эски дунияны мурдооруа дери оюп башлайдыла, жангысын, кеслерины табын кыраар оюн. Аны бля бийла, плат-рал кыруулау системаны да кыруугадыла. Шендо анга ийнанган окуна кыйын болур, алай Октябрьде хор-ламы биринчи конгресси-ден сора Совет кыралын башчысыны жанын саклау-га жууялы бир деп адам болмаганды.

Алай артада Ленинге адам беремдле – водител кероку бля – Степан Гиль. Ол чекист-тойюу эди, кеси да парти-яда кыошумалган адам болганды. Аны жетишим-уа, алай айткылгым – рево-люциягга дери император-ну гарамында ишлегенди. Степан анда императрица Александрга Федорованын жюртөгүндү.

Ильичге биринчи көрө 1918 жылда 1 январьда чабуул-дук этпелди. Швейцарлы социал-демократ Фридрих Платтен бля бирге Петро-градда машина бля бара болган кезиде Башчыга алгын патчачы офицерле-ри окь атадыла. Платтен Ленинни кечюрө бля жабады. Кыюлу да жаралы болды.

Жаз башында Совет прав-ительства Петрограддан Москвага көчөди. Анда 1918 жылда 30 августта Митхел-сонду заводунда митинген

ЧЕКИЛДЕ СТАЛИНГЕ УШКОК АТХАНДИЛА

1927 жыл июньда ичт эсе да бирер Лубинкада ОГПУ-ну пропускка берген бюрү та-бома атады. Бу терактдан сора Политбюро эмда чекис-ле кыралын биринчи адам-лары кыруулау систематга тынгы эс буруп тебире-диле. Энци бекчиге чыгарып, СССР-ни эки жыйрмагага жуук кырал таматаларына энци саклаулаа беремдле.

Сталинин жанында уа 10 июндон баштап ОГПУ-ну кол-легиясыны энци бломонно комиссары литвачи эр киши Иван Юсы сөөдиле. Ол кеси да ары дери СССР-ни тамата чекисти Дзержинскийни сак-лаучу эди.

Лубинкада терактдан сора «темиз Феликс» танышы, ОГПУ-ну оператив бломон-но тамата уполномоченный Николай Власки отпундан да бирер атылдыла. «Началь-сто манга кысык заманын ичиде Кремльни кырауулугун кырагыба буйрук береди. Дагында Правительствону кер-тепериен дегенде, тышын-да башка жердеде болган кезиуонде саклануу да буюрадыла. Буюнда жолдаш Сталинин жанын кыруулау-га энци эс бурруга борч элдиле. Власкиге тап жаз эди ол эсгертилуучү эди.

Алай бля 1927 жылда Власки Сталинин кырауулуну баш-чысы болады. Жашуа жолуну башында жар кимде да осал ичт көрүп турганыбызга, аны омузду кезиуонде кесини жанына улуу көлү болуучу эди. Бирде Политбюроно оно-уларны да кыулак салмай, Москвада жаланды Юсы бля битеу жауу да айлана бол-ганды. Ол Ленин Маэволейде ол халди жатады.

1931 жылда Сталинни

столуна ОГПУ-ну кытагыты тийди. «16 июньда бизни агентибиз бля бирге кюндоз сагат төртно жарымында

ны юсюндөн билмей, катарде буюзукчула баргын сунуп ол ачкан эдиле. Николай Сидорович 25 жыл-ны ичинде кырал кыркчу-суулукчу генерал-лейтенант

Ильинкада, 5/2 юйно кыа-тында бара туруп, инглизи тарканды. Залкыны эчир-де, кероюн чыгаргырга койрешти. Бизни адаммыз айтанга түрүп, ол секирги аны кюлундан туруп бир жанына тапканды. Залкыны эчир-де: «Товарищ Сталинге Москвага жану жоруучу кызыгы керкедин», – деп жазы-ды. Юсы ол жыл жюргө туруп эдиле. Власкиге уа, башка борчларыны юсоне Башчыга саклауулук этпунда да ко-шылды. 1933 жылда 23 сен-тябрьде Пицундада солгун кезиде алынгыч келмелери тентиге чыгыды. Сунмай тур-ганылай тенгизни жагысан-да ала таба ушак айтканын тауушла эшитпелдиде. Власки сейки кеси бля Сталин жердеди. Артада белгиси дагына чекимче «халканы атасы» тенгизге чыгаргыры

ХРУЩЕВХА – ЖЫЙРЫК ТЮБЮНДЕН ПИСЬМО...

Хрущев заманында КГБ-да айтылган сураттар СССР-ини кыраалын саклау жаны бля 9-уч (Управление) кыраалды.

Эсте сала айтсак, кесин саклаууга Хрущев улуу көлү болганды. Сөз ючюн, бийлап шарт: 1961 жылда Пицундада данасын тегерегинде кырау-уну кетирге буйрук береди ол. Жаланды тенгиз жанындан

Энтта да бир уз-каз кол-кочкучу шарт а Милск шарады болганды. Кыуанды ишлени бирдене сакнага чыккын актриса нек эсе да кюлун акырыны тюбюне сугуп башлашды. Солдаттан сакнага шарт: 1961 жылда Пицундада данасын тегерегинде кырау-уну кетирге буйрук береди ол. Жаланды тенгиз жанындан

Ахыры 4-чю бетпеди.

Конкурс

Туризмни аякыландырырга алланып

Ростуризм кыралны ичинде эм тышанда спортну бу турлюк аныктууга грантланы алырга конкурсу эвектаны жыйып башлаганды. Аны ючюн 1,2 миллиард сом субсидия бөлүнгөндү, ахча табыгата солуну курау бля байламлы проектеле берилди. Аламыга авторитетлеге машинаны башчы жерлери бля лагерлени, модуль канак юйлени ишлеу, жангы турист маршрутланы хазырлау эм болганларны тапланды орнатуу, кыоркыусулукну жалчыту, солуу жерлени игилдирюу, чекленген оянтлары болган адамлага ахшы он-

глыны курау киредиле. Ростуризмни башчысы Зарина Догузова белгилешкени, россияли туризмни аркында швндонюло солуну курауга кыралдан болушук тюзонлей бирини кере этилдики. Бу башламчылыкка келе турган эки-юч жылда халны турлендирюге, аны бютюн сейир этерге болушукдула. Конкурсу эсеплери нойбряде ачыкыланырыкыдыла, дегенди ол.

субсидияны өлчөми 3 миллиондон көп болмазга керекди. Заявкала электрон халда 8 октябрге дер алынадыла. Конкурсу юсюндөн толун информация <https://1619.tourism.gov.ru/> сайтта бериледи, деп билдиредиле республиканы Курортта эм туризм министрствосундан.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфья.

Совет Союзну кезиуонде кырал башчыланы кыалай сакылагандыла

Ахчы. Аллы 3-чо бетдеди

БРЕЖНЕВИН ЖАНЫН КЫАЛДЫРГАН КЫАБАКЛА

Бирси совет башчылары арасында жесин жашууна беригеда сакы болганга Брежнев саналганды. Аны эчки сакылауларыны таматасы генерал-майор Александр Рибенко болганды. Брежневге барыбыз да билген таурулу чабуулкуну 1969 жылда Совет Армияны гиче лейтенанты Виктор Ильин этгенди.

Ишлеген жеринде эки «Макаров» керох урпак, окыла да алып, ол Ленинград Москва кыалай кырандышыны юйюнде уханды. Ол адам кеси да алгышын милицияда ишлегенди. Эрттенде жуугушун шинелди да урпак, Боровицкий кыабакыла келеди, милицияны тизмесине кирип, араларында сюелди. Кремльде уа Брежнев комсомавтла бля бирге келирин сакылап болгандыла.

туп, аланы тыярга юрешедиле. Рибенко уа тынчылмады – не да этип, артка кайтырга керекди! Брежнев а: «Мен ишчиле бля өснөшорге сюем»,- деп анга куялык салмады. Кезиуно бир кезиуонде кыадад адам өргенен агач саина аланы ауурлугу эм көтөрмю оюлады. Агачча көплени юслерине туюшеди. Ол санда Брежневни, Рибенкону, Узбекистаны башчысы Рашидовна да.

РАИСА МАКСИМОВНА ТӨРЕНИ БУЗГАНДЫ

Горбачевланы юйюрюню юсюндөн «9-каны» ветеранлары артык сюююп айтмайды. Кыралны башчыларын сакылаган, отставкада полковник Виктор Кузовлев алай жазуучу эди: «Раиса Максимовна кесине дайым эс бурлурун ишлеген адам болганды. Не уяук жумушу бля да ол

Кортеж аны кыатына жеткенде, илени биринчи машинаны оздурп, генсек жиничиде олтурган сунуп, эки кыолундан керохла бля от ачады. Машингаа онбир оок жетеди. Анда комсомавтла Георгий Берегови, Алексей Леонов, Андриан Николаев юйдеси Валентина Терешкова бля бирге бара болгандыла. Водитель – «9-каны» офицери Илья Жарков өлкюр жаралы болады. Сейли эскортну мотоцикллени кыолуна да оок тиеди. Террорист керохларын жангидан окыла бля толтурама дегенлей, кыабакыланы кыатында кыараулук этген «9-каны» келечиси Михаил Гюджин уруп ады эсин аздырды.

Брежневни машинасына уа оок тиймегенди. Улуу Таш кыюрге жеткенде Леонид Ильичини кыатында олтурган, аны сакылауларыны таматасы Рибенко водителге кортеждан чыгып Кремльге Спасск кыабакыла бля кир деп буурук бергенди. Рибенкога эи сезими абериими билдирген болур эди!

Бирде генсек сакылауларына кеси баш ауруу курауучу эди. Машинда кек кызыуу барырга сюйген адам болганды ол. Бир ненча кере авариялага туюшеда да кыалганды. Алай кыадыры эмде Рибенко Брежневни сакылаганлай тургандыла.

1982 жылда 23 мартада Ташкенде болган кезиуонде аны программасы бек бай эди. Леонид Ильичге уа 75 жыл толганды. Авиазавода бармазгаа ооу этгенди. Алай артка резиденцияга кыайта туруп, Брежнев экили болады: «Адамла хазырлап турганы эдиле туюбешюу, сакылайдыла». «Леонид Ильич, заводча барырга жарамайды. Кыараууну да кетергенбиз», - дегре керешенди Рибенко.

Генсек анга онбес минут береди. Туюбешюу самолөтлө жыгьган чекде өтдюрюрге оюулашадыла. Аны юсюндөн иди радио бля эшиттнелеринден сора бир ненча жочи ичери чыбышадыла. Сакылаула бир бирлерини кыолларындан ту-

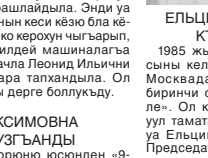
ЕЛЬЩИНИ АРАКЫСЫНА СУУ КЫОШУП ТУРГАНДЫ

1985 жылда КГБ-ны 9-чу Управлениасыны келечиси Александр Коржаковну Москвада партияны горкомуну жангы биринчи секретары Ельцинге «берилди»,- Ол кыара чыгге туюшенде сакылауу таматасы бля кыалады. 1990 жылда уа Ельщини РСФСР-ни Баш Советини Председателине айырадыла. Коржаков а кыоркыусулук бөлөмюю таматасы бляды. Кесини орунбасарына чекист Борис Ратникову алады. Ол ара дер аны бля Афганистанда кыулук этген кезиуондеде шашгырей болган эди.

Токсанынчы жылда РФ-ни кыараулугуну баш управлениасыны таматасыны биринчи орунбасары, ФСО-ну запасада генерал-майору Ратников ма былай айтды: «Ал кезиуде бизни бөлөмде Коржаковну, сакылауларыны эмде оператив ишчилени да бирге санаса, жаланда сегиз адам болганды. Алай ГКЧП хорлаткандан сора Ельщин кесине «гиче КГБ» кыурагы тилейди. Не ючюн дегенде, ол Комитетге ышанмаганды. СССР чачылгандан сора уа биз тынгылы служба кыурайбыз»,-

«Борис Константинович, Ельчин аракысы бля фек тартынган адам болганды. Ол сегиз чырмауук эткенмиди?»

«Айткан этесиз! Демениги кыралны президентини ичгичлиги бек улук проблема эди. Коржаков буюфетде битеу ичгилени буюкдуруп, аракырга уа суу кыатышдырып болганды. Шешаны башы а, таматасы биймеэча, «Кристалл» заводдин котирилген эчнчи аппарат бля жабыучу эди. Алай бля Ельчин аракы ичгеникке хазна эсирмегенди.»

Быллай иш да болганды Жашырын портсигар

Бу хатары монга Политбюроун алган келечиси Егор Литовча айтылды: «Литовча Томск обкомуну биринчи секретары болуп ишлеген кезиуонде мен Брежневге бир ненча кер болсам. Туюбешюу биринде ол манга былай тарыады: «Эшитмесиз, Егор, былга манга не зат этедиле. Онгуму алады! Топон ичере сюем – кыюмайдыла. Генералыны секретары! Сен а стопа портсигар нект урады деп сорукта да болурса. Ма, он да кыр, чырамыз эсөө!» - Леонид Ильич, да мен топон ичинеде да, очарык туююле оны. - «Сюйсет да эталькы тойол ариги! Ол халанда 40-50 минута бир кер ачылды. Ма, кыарач, техника неже жетгенди. Топон ичериэм а келеди да. Билемесе мен а не этем?»

Брежнев кыюноруну кипюксаны босады. Отуюуа сакылууну кирейди. «Бер папироз!» - «Сизге жарамсыз эсөө!» - Леонид Ильич, да мен топон ичинеде да, очарык туююле оны. - «Сюйсет да эталькы тойол ариги! Ол халанда 40-50 минута бир кер ачылды. Ма, кыарач, техника неже жетгенди. Топон ичериэм а келеди да. Билемесе мен а не этем?»

«Бизде уа президент машинасындан аны юйдеси кыалайда сюйсе да чыгыучу эди, - деп эсине туюшореди аны сакылауларыны башчысы Владимир Медведев. - Ол жүкчүга келишмеген ишди, алай болмайды дегенге кыулак салмаганды. Не хатарды ол ичери сакылаула генсекке ахсылы юйреттирдиже? Угчай, алай болур амалы жок!»- Аны хатасындан аз кыоркыуула зат болмаганды...

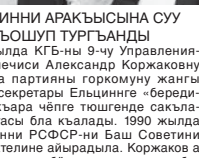
УБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

УСТАНЫ УСТАЛЫГЫНА ОКУГАН СТУДЕНТЕ БЛА НАЛЬЧИКЕ УМВД-НЫ ПОЛИЦИЯЧЫЛАРЫ САБИВЕЛИ АНЫ ИГИРДЕ ЖОДА КЕРЮНОРЧА НЕ ЭТЕРГЕ КЕРЕКЛИСИНЕ ЮЙРЕТКЕНДИ ЭМДА ЖОДА КЮРОЮНО ЖОРКУСЛАРЫН ЭСЕРТЕНДИ. НАЛЬЧИКЕ УМВД-НЫ АХЫЛБАЙЫК БОЛМАГАНДАНЫ ИШТЕРИ ЖАНЫ БЛА БЕЛОМЮНО КЕЛЧИЛИКНИ «Кыоркыусулук бля кыалай» деген филлактика ишни курагандыла. Аны чеклеринде

республиканы педагогика вузуну студентлери школчула, аланы ата-аналарына «Кыоркыусулукну министр» деген акцияны бардыргандыла.

Биринчиден, студентлеге «Жолда авариялада сабиВЕЛИНИ ачыгьанларыны профилактикасы» деген темага лекция бардырылганды. Психология илмуланы кандидаты, ахсылбайык болмагьанланы иштери жаны бля бөлөмюно инспектору полицияны капитаны Галина Кювелева студентлеге жолда жауу баргьанда кыалай кыоркыулу болумга туюшеге болуугуно юсюндөн айтханды.

«Кыара туюрюнюю киймилери болганча ичигеде жолда керюмюни кыаладыла. Водителге аны узакдан окуму эсепер ючюн а кийимлеге сөөтотража телье таргьага тийишиди, - деп белгилегенди ПДН-ни инспектору Мокьыланы Магоммет.

Алай бля студентле сөөтотража телье ишлен, Нальчикде 5-чи номерли школну окуучуларына кыюнасыга баргьандыла. Ала сабиелеге бля ата-аналага жолда куюрюно жоркусларын сакырга кереклисин айтхандыла эмда саугьаларын бергенди.

Низамдан тайгуу эсенмегенди

Ведомствона аралы комиссияны келечилери аманлыккыла этгенлерине ишкеиле тутулган изоляторланы ишлерин сюзюгенди. Тинтулеге КМР-де МВД-ны Жамаяуат советини келечилери да кыатышхандыла.

КМР-де Адамны эркинликери жаны бля уполномоченныни аппаратыны, Жамаяуат-кыарау комиссины, башында айтылган организацияны эмда кыалауу-кыюу службыны келечилери районлада терт изоляторла бля административ жууапка тартылганла тутулган примёникледе болгандыла. Ведомствона аралы комиссия учурденяла техника бля кыалай жатычытылганларын, тутулганланы эркинликери кыалай сакыланганын сюзюгенди.

Тинтуле учурденяла бля жаны бля иш кереклисини кыурагьанланы ачыкылап хазырлады. ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Келгенлени сорчуларына бля тилеклерины тынгыларкыды

РФ-ни Следствие комитетини КМР-де следствие управлениасы башчысы юстицияны генерал-майору Андрей Потогов инсоланы ведомствону иши бля байопмы сорчуларына бля тилеклерины тынгыларкыды. Алай бля 30 сентябрде Черек районда управленианы бөлөмде туюбешюу болуукду. Ол 10 сагытта бошанырыкды. 1

Билдирюу

Аскер вузда окуурга талпына эсегиз...

Нальчкин оскер комиссариаты Россей Федерацияны Курулуу министрствосуну вузуларна эмда башхо кюн структураланы профессионал билим бергени учурденяла конкурсациона сойбон башылачы. Сорчулары болгыла комиссариатка келгире болуукду.

окуурга уа Эмбер районда бөлөмде бардырылгыкды приёп. Ол да 10 сагытта бошанырыкды.

Сорчулары, тилеклери болгыла алагодан да бу телефон номерлеге сөшшш, жазылырга болуукду: 8(866-2) 77-24-92, 77-11-49, неда управленианы жержери бөлөмюнде.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЫААРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЪСТВОСУ

<p>Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал</p> <p>РЕДАКЦИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары) ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Бюе (букаланы секретары), ТРАМЛАНЫ Зукура, МУСКУСАЛАНЫ Сакнат, ТИКАЛАНЫ Фатима, УБАШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору примёникы - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-84-82. Жууапчы секретары - 42-66-85. Секретары - 40-93-62, Корреспонд - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ: Поштукта эм право - 42-24-02, 42-67-68. Экономика - 42-66-73. Кулчура - 42-66-76. Социал ишче - 42-78-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окуучулар бля байламчыла жорюктотуу ма жазылыш - 42-37-94. Эчнч корреспондент - 42-68-72. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.</p>	<p>Редакция авторла бля кыагыт жорюктотуу. Кыюл жазылыш Россияны ичери эм ала артка кыурагьанлайдыла.</p> <p>Газетде басмаган материалда айтылганы оюмла редакция оюму бля кесинимеге болуукдула. Алада айтылган жана бля Кыаарты-Малкъар регион юсюндөн законду туююшылдыла материаланы авторлары кесирини жууушылдыла.</p> <p>Редакция авторлардан 400 гачт алынды (машина бля жазылган 3-6 бет) кепино аймады.</p> <p>Газет Басманы эм асаламы информацияны эркинликери кыоруула жана бля Кыаарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 гачт регистрания этигенди. Регистрания номер - ПН № Т8-07-00118, Индекс - 51532</p>	<p>Газетин басмагы «КМР-Меня» ГКУ-ну компьютер службаы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясына басмагангадыла.</p> <p>Газетин ишлени ташпырау ючюн КМР-ни почта сувьяны федеральнай Управлениасы жууушылды. Телефон: 76-01-21</p> <p>Газетини рошнотыга салгу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер общество жууушылды. Телефон: 42-69-34</p> <p>Газет ачыкылагу юк кер чыгыды - гечирге, орта, шабат кююледе.</p>	<p>Номерге графике кере 19.00 сагытта кыюл салында. 20.00 сагытта кыюл салынганды</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРИ: ЧЫГЪАРЫЛА: Кучукуланы Сафият, Кетечилени Зульфья - жууапчы секретарыны орунбасары, Бийчюкуланы Жаннета (1,2-чи бетле), Гелланы Валентина (3,4-чи бетле) - корреспондент.</p> <p>Тиражы 1253 экз. Заказ № 2014 Багысы 10 сомду.</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗАТЕЛЪНИ АДРЕСИ:</p> <p></p> <p>36000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5. электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
---	---	---	--	---	---